

04/01/2008
2008/1

BASIN BÜLTENİ

Enflasyonda Hedefler ve Gerçekler

İki yıldır koyduğu hedefleri tutturamayan Merkez Bankası'nın 2008 enflasyon hedefleri oldukça iddialı. Merkez Bankası'nın üçer aylık dönemler için belirlediği enflasyon hedefinin (Mart'ta yüzde 7.1, Haziran'da yüzde 6.5, Eylül'de yüzde 6.3 ve 2008 yıl sonunda yüzde 4) tutturulabilmesi için çeyrek dönemlik enflasyon rakamlarının Türkiye tarihinde görülmemiş oranlara inmesi gerekiyor.

İstanbul Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMO) Merkez Bankası, OECD ve Hazine Müsteşarlığı'nın verilerinden yararlanarak hazırladığı "Enflasyonda Hedefler ve Gerçekler" başlıklı raporuna göre, üçer aylık dönemler için Merkez Bankası'nın açıkladığı enflasyon tahminleri, Türkiye için son 5 yılın en düşük enflasyon oranları. Bu hedefler tutarsa memur enflasyon farkı almayacak. Ancak eğer enflasyon hedeflerin 2 puan üzerinde giderse ilk çeyrek sonunda yüzde 3 olacağından daha yarıyıl gelmeden memurun zammı eriyecek ve enflasyon karşısında mağlup olacak. Enflasyon farkları Temmuz'da yansıtıldığı için de yüzde 1.9'luk enflasyon farkına hak kazanacak olan kamu çalışanları ve özel sektörde sözleşmesi bu yönde olanlar yılın ikinci çeyreğini enflasyona yenilmiş olarak geçirecek.

İSMMMO'nun raporuna göre Mart 2008'de yıllık enflasyonun yüzde 7.1'e düşmesi için Ocak-Mart arasındaki 3 aylık TÜFE'nin yüzde 1.1 çıkması gerekiyor. Enflasyonun hedefe ulaşması için Nisan-Haziran dönemindeki TÜFE'nin yüzde 0.90, Temmuz-Eylül döneminde 0.13 ve son çeyrekte de yüzde 1.77 düzeyinde gerçekleşmesi zorunlu. Elektrik ve doğalgazda fiyat artışı, 100 dolara ulaşan petrol fiyatları, kiradaki fiyat katılığı sona ermeden Merkez Bankası'nın belirlediği enflasyon hedefleri çok iddialı kalıyor. Oysa, özel ve kamu sektörlerinde neredeyse bütün çalışanlara ücret zamları son iki yıldır hiçbir dönemde tutturulamayan bu hedeflere göre yapıyor.

TÜRMOB Genel Başkan Yardımcısı ve İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, Merkez Bankası'nın açıkladığı 2008 Para ve Kur politikası'nın da değerlendirildiği raporda 2008 sonunda tüketici fiyatlarının yüzde 4'e inmesinin hedeflendiğine dikkat çekti. Merkez Bankası'nın enflasyonu Mart 2008'de yüzde 7.1'e, Haziran'da yüzde 6.5'e, Eylül'de de yüzde 6.3'e çekmeyi hedeflediğine dikkat çeken Arıkan, "Merkez Bankası bu hedefleri tutturmak

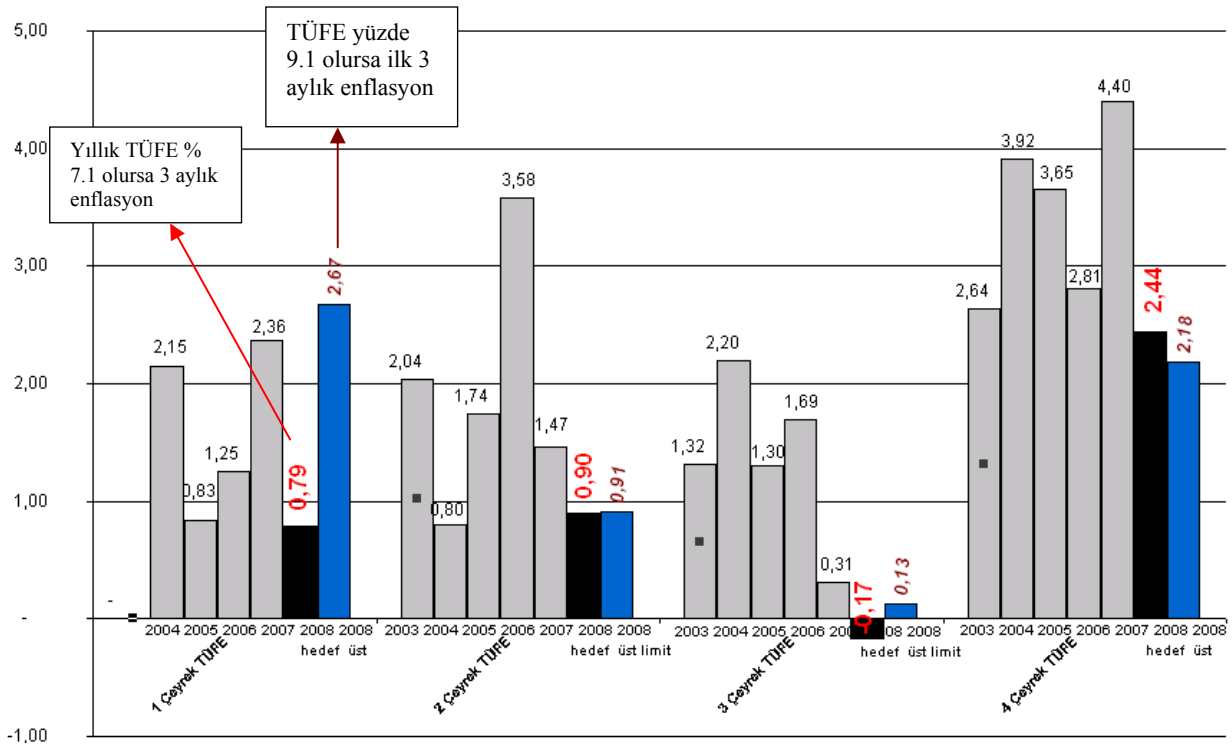
dışında kendisine artı-eksi 2 puanlık bir belirsizlik aralığı bıraktı. Buna göre enflasyon hedefin 2 puan üzerinde kalırsa, Martta yüzde 9.1, Haziranda yüzde 8.5, Eylülde yüzde 8.3 ve 2008 sonunda yüzde 6 olabilecek” dedi.

Belirlenen hedeflerinin milyonlarca çalışan için çok şey ifade ettiğine dikkat çeken Arıkan “İnandırıcılıktan uzak olan hedefler nedeniyle hükümet çalışanların enflasyon farklarını gecikmeli ödüyor” diye konuştu. Merkez Bankası’nın 2008 sonunda enflasyon tahminini ise yüzde 3.5 ile 5.7’nin orta noktası yüzde 4.1, resmi hedefini de yüzde 4 olarak açıkladığını anımsatan Arıkan, şu değerlendirmeyi yaptı: “Ancak piyasa tahminleri halen yüzde 5-6 aralığında geziniyor. Merkez Bankası enflasyon konusundaki inandırıcılığını sorgulatan tahminlerin gerçekleşmesi için standart para politikasının ötesinde bir açıklama da yapmadı. Ekonomide enflasyon hedefini iki kere ıskalamış olan Merkez Bankası’nın hedefe inandırıcılığını artırması gerekiyordu” dedi.

İSMMMO’nun “Enflasyonda Hedefler ve Gerçekler Raporu”nda şu saptamalar yer aldı:

* TÜFE’nin 12 aylık ortalamalara göre bakıldığında 2003 bazlı yeni endeksin devreye girmesinden bu yana enflasyon hiç yüzde 8’in altına gelmedi. Gelmediği gibi Mart-Haziran 2007 aralığında yüzde 10’un üzerinde gerçekleşti.

* 2008’de çeyrek dönemler için belirlenen enflasyona (sırasıyla yüzde 7.1, 6.5, 6.3 ve 4.0) ulaşmak için Türkiye ekonomisi çeyrekler bazında tarihindeki en düşük enflasyon oranlarını yakalamak zorunda.

YÜZDE 1.1 HAYAL

* 2008'in ilk çeyreği sonunda TÜFE'yi yüzde 7.1'e düşürmek için de Türkiye ekonomisinin ilk üç aylık döneminde enflasyon sadece 1.1'de kalmalı. Oysa kuraklık nedeniyle azalan tarım ürünleri ve artan fiyatlar, elektriğe yüzde 19.5 ve doğalgaza iki aşamada yapılacak yüzde 14'lük zam, asgari ücrete yapılan ilk yarıyıl için yüzde 4, ikinci yarıyıl için yüzde 5 olmak üzere toplam yüzde 9'lük artış doğrultusunda ilk çeyrekte enflasyon yüzde 1,1'de tutulması hayal gibi görünüyor.

Merkez Bankası'nın 2008 enflasyon hedefleri

	2008 1.çeyrek	2008 2. Çeyrek	2008 3. çeyrek	2008 4 çeyrek
TÜFE üst sınır	9.1	8.5	8.3	6.0
TÜFE hedefi	7.1	6.5	6.3	4.0
TÜFE alt sınır	5.1	4.5	4.3	2.0

Üçer aylık enflasyon

	Gerçekl eşme 2003	Gerçekl eşme 2004	Gerçekl eşme 2005	Gerçekl eşme 2006	Gerçekl eşme 2007	2008 (hedef tutars a)	2008 (üst sınırd a kalırs a)
1 Çeyrek TÜFE artışı	-	2,15	0,83	1,25	2,36	1.1	3,0
2 Çeyrek TÜFE artışı	2,04	0,80	1,74	3,58	1,47	0,90	0,91
3 Çeyrek TÜFE artışı	1,32	2,20	1,30	1,69	0,31	0,13	0,13
4 Çeyrek TÜFE artışı	2,64	3,92	3,65	2,81	4,40	1,77	1,82

Baz yıl 2003=100 olarak alındığından önceki dönemle karşılaştırma yapılamıyor

* Enflasyonun hedefin 2 puan üzerinde, belirsizlik aralığı içinde yani yüzde 9.1'de tutulması için de yılın ilk çeyreğinde, fiyat artışının yüzde 3'te kalması

gerekiyor. Bu rakam da Türkiye'nin son 5 yıldaki en yüksek üç aylık enflasyonu olarak tarihe geçecek.

* 2008 yılının Nisan-Haziran arasındaki üç aylık dönemde ise yıllık enflasyonun yüzde 6.5'e çekilmesi için bu dönemde sadece yüzde 0.90'lık bir enflasyon yakalanması gerekiyor. Ancak bu orana da geride kalan 5 yıllık dönemde bir kez hariç yanına bile yaklaşılmadı.

ÜÇÜNCÜ ÇEYREKTE EKŞİ ENFLASYON

* En ilginç iki veri ise üçüncü ve son çeyreğe ilişkin veriler. Üçüncü çeyrek sonunda eğer yıllık enflasyon yüzde 6.3'e düşerse bu çeyrekteki üç aylık enflasyon yüzde 0.13 olacak. Oysa Türkiye ekonomisi bu tür bir enflasyon rakamına son 5 yıl içinde üçüncü çeyreklerde yanına bile yaklaşmadı.

*Son çeyrek ise enflasyon deyim yerindeyse patlama yapacak. Yüzde 2.44... Bu da yüzde 4'lük hedefin yüzde 61'inin son çeyrekte tüketileceğini gösteriyor. Bir başka deyişle enflasyonda asıl düşüş yılın son çeyreğine bırakılıyor ve asıl başarı ya da başarısızlık yılın son çeyreğinde belli olacağı görülüyor.

MEMURA KÖTÜ HABER

* Memura ilk yarıyılıda yapılacak zam da enflasyon hedefiyle uyumlu olacak. Hatırlanacağı üzere memura ilk ve ikinci altı aylık dönemler itibariyle yüzde 2'şer zam verilecek. Eğer enflasyon yüzde 2'nin üzerinde çıkarsa bu durumda verilecek zam maaşlara gecikmeli yansıtılacağından memur yine bir kayba uğrayacak. Eğer Haziran için yüzde 6.5'lik hedef tutarsa, yılın ilk 6 aylık dönemi için enflasyon yüzde 2.06 olacak. İkinci yarı ise 6 aylık enflasyon yüzde 1.9 olacak. Bu durumda memur enflasyon farkı almayacak. Ancak eğer enflasyon Türkiye'nin tarihinde hiç görülmemiş bu hedeflerin 2 puan üzerinde giderse ilk çeyrek sonunda enflasyon yüzde 3 olacağından daha yarıyıl gelmeden memurun zammı eriyecek ve enflasyon karşısında mağlup olacak. Enflasyon farkları temmuz maaşlarına yansıtıldığı için de yüzde 1.9'luk enflasyon farkına hak kazanacak olan kamu çalışanları ve özel sektörde sözleşmesi bu yönde olanlar yılın ikinci çeyreğini enflasyona yenilmiş olarak geçirecek.

TÜRKİYE HALA OECD'NİN ENFLASYON ŞAMPİYONU

Türkiye enflasyonla 30 yıldır süren mücadelesinde geride kalan 5 yılda önemli bir mesafe katetmesine karşın yine de OECD şampiyonu olmaktan kurtulamadı. OECD'nin internet sitesinden alınan tabloda Türkiye Kasım'daki yüzde 8.4'lük yıllık enflasyonu zirvede görünüyor. En yakın rakibi ise AB üyesi ülke olan Macaristan. Onun da yıllık enflasyonu yüzde 7.1. Çek Cumhuriyeti ve İrlanda yüzde 5'in üzerinde enflasyon oranıyla Türkiye ve Macaristan'ı izliyor.

Türkiye, üyesi olmaya çalıştığı AB'nin yeni üyeler dışında kalan 15 üyesinin ortalama enflasyonu ise yüzde 2.4. OECD ortalaması ise yüzde 2.8. OECD verilerine göre OECD üyesi olmamasına karşın enflasyonu bizi aşan tek ülke yüzde 10.8 ile Rusya. Güney Afrika da yüzde 7.9'luk enflasyonu ile bize yakın düzeyde seyrediyor. Yüzde 4'lük enflasyon düzeyini yakalansa bile Türkiye ekonomisi için tarihi bir başarı olacak bu düzey OECD veya gelişmiş ülkelere yakınsama konusunda daha çok yol olduğunu gösteriyor.

AB ülkeleri içinde ise Türkiye yeni katılan bazı ülkelerin altında enflasyon oranına sahip görünüyor. Bu ülkeler arasında başı yüzde 13.7 ile Letonya, yüzde 11.4 ile Bulgaristan çekiyor. Estonya yüzde 9.3 enflasyon ile en yüksek 3. fiyat artış hızı olan AB ülkesi. Türkiye bu üç ülkenin ardından geliyor.

Ülke	Enflasyon (%)
------	---------------

Avusturalya	1,9
Avusturya	3,1
Belçika	2,9
Kanada	2,5
Çek Cum.	5,1
Danimarka	2,5
Finlandiya	2,9
Fransa	2,4
Almanya	3,3
Yunanistan	3,9
Macaristan	7,2
İzlanda	2,8
İrlanda	5,0
İtalya	2,6
Japonya	0,3
Kore	3,5
Lüksemburg	3,2
Meksika	3,9
Hollanda	1,8
Yeni Zelanda	1,8
Norveç	1,5

Polonya	3,7
Portekiz	2,8
Slovakya	2,3
İspanya	4,1
İsveç	2,4
İsviçre	1,8
Türkiye	8,4
İngiltere	2,1
ABD	4,3
EU 15	2,4
G7	2,7
OECD Avrupa	2,8
OECD ülkeleri	2,8
OECD üyesi olmayan bazı ülkeler	
Brezilya	4,1
Hindistan	5,5
Endonezya	6,9
Rusya	10,8
Güney Afrika	7,9

AB ÜLKELERİNDE ENFLASYON

Euro bölgesi	3,1
Euro 13	3,1
Avrupa Birliği	3,1
Euro 27	3,1
Çek Cum.	5,1
Belçika	2,9
Bulgaristan	11,4
Danimarka	2,5
Almanya	3,3
Estonya	9,3
İrlanda	3,5
Yunanistan	3,9
İspanya	4,1
Fransa	2,6
İtalya	2,6
Kıbrıs Rum	3,2
Letonya	13,7
Litvanya	7,9
Lüksemburg	4,0
Macaristan	7,2

Malta	2,9
Hollanda	1,8
Avusturya	3,2
Polonya	3,7
Portekiz	2,8
Romanya	6,8
Slovenya	5,7
Slovakya	2,3
Finlandiya	2,1
İsveç	2,4
İngiltere	2,1
Türkiye	8,4
İzlanda	2,8
Norveç	1,0

ENFLASYONLA MÜCADELENİN 6 YILLIK SERÜVENİ

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hedef	35	20	12	8	5	4	4	4	4
Gerçekleşme	29,7	18,4	9,3	7,7	9,6	-	-	-	-

Açık enflasyon hedeflemesinde ilk yılında karavana atan Merkez Bankası ve hükümet ikinci yıla yani 2007'ye yüzde 4 TÜFE hedefi koydu. Ancak bu kez piyasadaki tahminler yüzde 4 hedefine inancın zayıf olduğunu ortaya koyuyordu. Ocak ayının ilk anketinde 2007 yıl sonu için enflasyon tahmini yüzde 7 idi. Bu yüzde 4 artı eksi 2 puanlık belirsizlik aralığının bile üzerindediydi. Yıl boyunca yapılan 24 enflasyon tahmininin ortalaması yüzde 7'nin üzerinde çıktı. Hatta 15 Aralık'ta yapılan ankete verilen yanıt yüzde 8.66'ya kadar çıktı. Bu da açıklanan resmi tahmine kimsenin inanmadığını ortaya koyuyor. TÜFE 2007 yılını yüzde 8.39 ile kapattı. Böylece Merkez Bankası 2006'dan sonra 2007'yi de enflasyonla mücadelesinde yine hedefi ıskaladı. Merkez Bankası 2008 sonunda enflasyon tahminini ise yüzde 3.5 ile 5.7'nin orta noktası yüzde 4.1, resmi hedefini de yüzde 4 olarak açıkladı. Ancak piyasa tahminleri halen yüzde 5-6 aralığında geziniyor.

Türkiye enflasyonla kriz sonrası dönemde ciddi bir mücadele kararı aldı. "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" 15 Mayıs 2001'de açıkladığında ortalık henüz sakinleşmemişti. Ancak yine de enflasyonla etkin mücadele için makro ekonomik verilerin seferber edileceği belirtildi. 2001 enflasyon için kaybedilmiş bir yıldır. 2001'i yüzde 68.5'lik enflasyon oranıyla kapatan Türkiye ekonomisi

için 2002, seçim yılıydı. Ancak o dönemde Merkez Bankası 2 Ocak 2002’de uygulanacak para politikası hedeflerini açıklamıştı.

Kuru dalgalanmaya bırakan Merkez Bankası örtük enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde ilk kez enflasyon için hedef açıklamış, faizi bu hedefi gerçekleştirmek için silah olarak kullanacağını açıklamıştı. Yüzde 35 olarak belirlenen 2002 enflasyon hedefi yıl sonuna varıldığında yüzde 29.7’de kalmıştı.

2002 Kasım ayında ise seçimlerin ardından mücadeleye kalındığı yerden devam edildi. Bu kez konulan hedef yüzde 20 idi. Sonuç yüzde 18.4 oldu ve Türkiye ekonomisi hızlı büyüme dönemini yakalarken enflasyonu da düşürmeyi başararak dikkatleri üzerine çekmeyi başardı. Mücadelenin üçüncü yılı ise hedef yüzde 12 idi ve enflasyon son 30 yılda görülmemiş düzeyleri test etmeye başlamıştı. 2004 sonunda enflasyon yüzde 9.3’e kadar geriledi. Ancak asıl zorluk tek haneli enflasyonla mücadele idi. 2005 hedefi ise yüzde 8 ile ilk kez tek hane hedeflendiğinde beklenti anketleri de bu hedefi benimsedi ve ekonomi yılı yüzde 7.7’lik TÜFE ile tamamladı.

2006 ise yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Enflasyon üzerindeki peçe kaldırıldı ve Merkez Bankası artık örtük değil açık enflasyon hedeflemesine geçeceğini açıkladı. Buna göre Merkez Bankası TÜFE için hedef koyacak, bu hedef için de alt ve üst sınırlar belirleyerek enflasyonun bu aralık içinde kalacağını taahhüt edecekti. Başarısızlığını ise nedenleriyle birlikte açıklayarak alacağı önlemleri kamuoyuna, IMF’ye ve hükümete birer mektupla bildirecekti.

İlk açık hedef ise 2006 sonu için yüzde 5 olarak belirlendi. İlk başta 2002’den bu yana sözünü tutan ekonomi yönetimine olan güvenle yapılan beklenti anketleri de Merkez Bankası ve hükümetin açıkladığı hedefe yakın gitti. Ancak bu destek yılın ilk yarısı bittiğinde sona erdi. Çünkü Nisan ve Mayıs 2006’da enflasyon beklentilerin çok üzerinde çıkmış ve global piyasalarda yaşanan dalgalanma herkesi endişeye sevk etmişti. Yüksek çıkan Nisan enflasyonundan sonra ‘endişelenecek bir şey yok’ diyen Merkez Bankası küresel dalgalanma sonrası mayısta TÜFE yüzde 9.86 çıkınca tavrını değiştirmişti. Merkez, dünyada likiditenin gelişmekte olan ülkelere çıkıp gelişmiş ülkelere dönmesiyle ‘risklerden biri gerçekleşti’ diyerek faiz silahını çekmiş ve faiz oranlarını 7 Haziran’da 13.25’ten yüzde 15’e çekme kararı almıştı. Ancak likidite daralmasının piyasalarda stresi hızla artırması daha ay bitmeden, 25 Haziran’da Merkez Bankası’nın ikinci kez faiz için toplanmasına neden oldu ve faizler yüzde 15’ten yüzde 17.25 çıkarma kararı aldı. Aynı toplantıda parasal sıkılaştırmaya gitme kararı alan Merkez Bankası, bankalara ihaleler yoluyla döviz satıp YTL çekme operasyonuna başladı.

Bu olumsuzlukların etkisi Merkez Bankası’na kötü bir deneyim de yaşattı. 2006’nın üçer aylık dönemleri için açıkladığı hedeflerden ikincisini taahhüt ettiği aralık içinde tutamadı. Açıklanan verilere göre Merkez, Haziran 2006’da enflasyonu yüzde 6.5 hedeflemiş 2 puanlık belirsizlik aralığına göre de en fazla

yüzde 8.5 olacağını açıklamıştı. Ancak Haziranda enflasyon yüzde 10.12 gerçekleşti. Hükümet ve IMF'ye ilk mektup da Haziran 2006'da yazılarak tarihe geçti.

Eylül 2006'da bir mektup daha yazıldı. Merkez Bankası enflasyonun 2006'da yüzde 70 olasılıkla yüzde 9.1-10.5 arasında gerçekleşeceğini, enflasyonun 2007'nin ilk çeyreğinden sonra düşüşe geçeceğini açıklamıştı. Hedeften yüzde 100'e yakın saparak tarihinde ilk kez açıkça kamuoyuna deklare ettiği 2006 enflasyonu yüzde 9.65 çıkararak üçüncü kez mektup yazmak zorunda kaldı.